

Ammattikoulutuksen ja ammattikorkeakoulutuksen tutkimuspäivät Tampereella 7.-8.11.2012

Annukka Tapani

Yliopettaja, VTT
Tampereen ammattikorkeakoulu
annukka.tapani@uta.fi

Pia Alasalmi

Opiskelija
Tampereen yliopisto
pia.alasalmi@uta.fi

Heidi Kassara

Yliopettaja, TtL
Tampereen ammattikorkeakoulu
heidi.kassara@uta.fi

Arvot muutoksessa – learning for earning?

Ammattikoulutuksen ja ammattikorkeakoulutuksen tutkimuspäivät vietettiin Tampereella 7.-8.11.2012 pohtien, ovatko arvot muutoksessa. Aiheeseen saimme valaistusta ajatuksia ravistelevien ja ravitsevien alustusten myötä sekä teemasesioissa että pienemmissä ryhmissä. Tässä yhteenvedossa esittelemme Tampereen yliopiston ammattikasvatuksen opiskelijoiden kokoamia havaintoja tutkimuspäiviltä. Pohdimme katsauksen alussa yhteisten teemaluentojen antia, sen jälkeen esittelemme valittuja paloja teemasesioista ja pyöreän pöydän keskusteluista.

Päivien avaus

Prof. Dr. Katrin Kraus: The Cultural Dimension of Occupation

Katrin Kraus pohti tutkimuspäivien avauspuheessaan ammatillisen koulutuksen kulttuurisia ulottuvuuksia argumentoiden niitä antropologisesti. Aiheen tärkeys nousi esiin globalisaation mahdollistaman ammatillisen liikkuvuuden myötä. Vaikka olemmekin maantieteellisesti lähentyneet, kulttuurimme juuret vaikuttavat toimintaamme yhä syvällisellä tasolla. Antropologisesta näkökulmasta meitä ohjaavat kuitenkin samat inhimillisyydestä nousevat tarpeet, jotka perustuvat ansaitsemiseen ja ansaitsemaan oppimiseen. Ansaitsemisen ja sen oppimisen tarpeet tyydytetään

Ihmiseksi kasvaminen on opetuksen tavoitteena.

yhteiskunnan tarjoamin keinoin. Jokaisen yhteiskunnan tulee näin ollen löytää omat keinonsa näiden perustarpeiden tyydyttämiseen. Ansaitsemisen tulisi olla kaikin puolin hyödyllistä ja mielekästä sekä yksilön että yhteiskunnan näkökulmasta. Ammatin harjoittaminen ei kuitenkaan ole neutraalia toimintaa, sen tulisi myötäelää ja suhteuttaa yhteiskunnan muutoksiin.

Opettajuuden ydintä kohtaamassa

Jari Wihersaari aloitti esityksensä risti-riitauttamalla sen, että PISA-tutkimuksissa suomalaiset koululaiset ovat huipuluokkaa, mutta kouluviihtyvyytutkimuksissa puolestaan hännänhuippuja. Hän pohti sitä, että meillä kaikilla on yksilönä kohdatuksi tulemisen tarve. Asiaa tarkasteltiin ensinnäkin tutkijan roolin kautta: tutkijan tehtävänä on ongelmallistaa itsestäänselvyksiä. Yksi tällainen kyseenalaistus voisi kohdistua ihmiskäsitykseen ja ihmiseksi kasvamiseen: ihmiseksi kasvaminen on opetuksen tavoitteena, mutta sillä ei ole omaa paikkaa; se siis tapahtuu informaalin oppimisen kautta. Toisena näkökulmana kohtaamisiin Wihersaari otti esiin opettajan työn ulkoahjautuvuuden: erään

tutkijan suulla ”olen opettanut 20 vuotta opettajia ja kun teen aiheesta väitöskirjan, ketään ei liikuta. Kun sen sijaan Nokian pääjohtaja lausuu jotain, asia huomioidaan välittömästi”. Wihersaari painotti kasvatusta osana opetusta: opettajuuteen tulee hahmottaa yhteinen kasvatuksesta nouseva päämäärä, josta siten voidaan todeta, että hyvä kohtaaminen johtaa hyvään opettamiseen. Opetuksen ja kasvatuksen eriyttäminen on aina ongelma: kaikilla opettajilla pitäisi olla tietoinen, ihmiskäsityksestä nouseva ajatus siitä, mitä kasvatusta on. Wihersaari päätti esityksensä syväluotaaviin sanoihin siitä, että ihminen kaipaa kasvatuksen ääntä ja kohtaaminen tähtää ihmisyden kasvuun.

Arvoton vai arvokas käytäntö?

Keskustelussa puntaroiitiin käytäntölähtöisen tutkimusseuran puheenjohtajan **Arto Mutasen** johdolla, mitä arvot ovat ja miten ne ilmenevät käytännöissämme. **Tiina Rautkorpi** Metropoliasta aloitti keskustelun toteamalla, että arvoista pitäisi keskustella ja niitä pitäisi nostaa esiin. Miksi emme keskustelisi käytännöistämme ja muokkaisi dialogissa arvojamme. Rautkorpi korosti toimituutta ja sitä, että oma ääni on mahdollista löytää moniäänisessä vuorovaikutuksessa. Oma ääni on ainutkertainen ja itselle uskottava, vaikka se olisikin rakennettu kierrätysmateriaalista.

Hannu Kotila HAAGA-HELIAn ammattikorkeakoulusta nosti esiin arvot koulutusretoriikan tasolla: kuinka arvo puhe näkyy hankehakemuksissa. Kotilan esitys kirvoitti paradoksaalisuudessaan osallistujien nauruhermoja, vaikka itse kukin tajusimme olevamme osallisia tässä samaisessa retorisisessä kentässä. Ko-

tila nosti esiin ammattikorkeakoulujen suhteen käytäntöön opiskelijoiden työsäkännin viitekehyksessä. Opiskelijat käyvät työssä, ovat siis kiinni käytännössä, mutta koetamme saada heidät sieltä pois, jotta he voivat opiskella ja koetamme sitten taas eri projektein saada opiskelijoita työelämään. Kotilan sanoin ”käytännössä opiskelijat ovat jo käytännössä”.

Erja Moore Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulusta nosti esiin tärkeän kysymyksen siitä, elämmekö me opettajina ja ohjaajina niin kuin opetamme, teemallistaen aiheensa tutkimuksellisen kirjoittamisen arvoperustaan. Hän käytti aineistona ohjetta, joka annetaan lähestulkoon kaikissa ammattikorkeakouluissa samansisältöisenä ylemmän ammattikorkeakoulun opinnäytetyötä varten. Missään ohjeessa ei näkynyt lähdeviittausta siihen, mistä ohje on peräisin.

Mervi Friman Hämeen ammattikorkeakoulusta jatkoi arvokeskustelua omaan ammattietiikan väitöstutkimukseensa peilaten sekä session teemoja yhdistellen: arvoja on olemassa vain käytännössä. Päämäärä ja keinot on oltava tasapainossa: päämäärään ei voi päästä keinolla millä hyvänsä, jos toimii eettisesti oikein. Hyvää tekemistä oppii vain tekemällä. Arvot ovat päämääriä, joihin pyrimme, yksin tai yhdessä. Friman totesi Eero Ojaseen viitaten, että arvot ovat elämän kovia tosiasioita. Arvot on osattava ”arkipäiväistä”, ne on osattava nähdä ja nimetä, uskallettava ottaa pöydälle ja otettava arkisanastoon. Friman nosti lopuksi esiin myös avartavan pohdinnan siitä, että voisiko kaikilla ihmisillä pohjimmiltaan olla samat perusarvot. Keinoista voimme olla eri mieltä, mutta keskustelemalla voisimme päästä

myös keinoista yksimielisyyteen. Jos siis oikein tiedoilla ja tutkimuksilla asioita perustelisimme, niin voisiko näin olla. Jäimme kuitenkin itse kukin mietteläiksi, kun Friman kyseenalaisti oman väitteensä pohdinnalla, voisiko esimerkiksi kokoomusnuorten puheenjohtajan saada ”järkiinsä” puhumalla ja argumentoimalla.

Kasvatustieteellisten tutkimusseurojen merkityksellisyys?

OTTU ry:n sihteerin **Marianne Teräksen** johdolla pohdittiin, mihin kasvatustieteellisiä tutkimusseuroja tarvitaan. **Leena Nikander** Hämeen ammattikorkeakoulusta otti esiin opettajankoulutuksessa tehtävät kehittämishankkeet ja opinnäytteet: miten niistä saatavaa tietoa voitaisiin valjastaa paremmin käytettäväksi. Ehdotuksena oli hankkeiden tai kehittämistehtävien koonti yhteisen portaalin alle. Professori **Marja-Leena Stenström** Jyväskylän yliopistosta nosti esiin päivien teemaan liittyvän keskeisen aiheen: mikä on ammatillisen toisen aseman tutkimuksen asema, miten sitä voisi vahvistaa ja saada enemmän mukaan tutkimuksen kentälle. **Veikko Olila** ALVARista jatkoi saman teeman ympärillä: eikö aikuiskoulutus ole mielenkiintoinen kohde, kun tutkimusta tältä saralta ei juuri löydy.

Opintoihin kiinnittymisen ongelmia kohtaamassa

Pyöreän pöydän sessiossa keskusteltiin opintoihin kiinnittymisestä puheenjohtaja **Maija Joensuun** johdolla. **Marjo Reunanen** kertoi Luovin toiminnasta ja Leevin tarinan avulla käytännön casen siitä, miten Luovissa toimitaan opiskelijaa tukien ja hänestä välittäen. Saimme

kuulla käytännön esimerkin siitä, kuinka koulukiusaaminen saattaa johtaa vakaviin, jopa fyysisiin oireisiin, mutta kuitenkin yksilöllisen ja tasa-arvoisen, välittävän kohtaamisen avulla näistä tilanteista on mahdollista päästä eteenpäin. Luovilaisten työskentelyote edellyttää sitoutumista ja pitkäjänteisyyttä ja vaikka joskus saattaa ohjaajastakin tuntua, että nyt tästä ei päästä eteenpäin, niin luovuttaa ei saa. Ymmärrystä ja opiskelijan puolella oloa on tarjolla, mutta kaikkea ei kuitenkaan hyväksytä. Reunanen kiteytti luovilaisen periaatteen koskettavasti: opiskelijan käyttäytymisen taustalla on aina tarina. **Sanna Annala** esitteli ammatillisen erityisopetuksen koordinaatiokeskuksen toimintaa, toiminnan taustaa ja tavoitteita. **Hanna Ilola** esitteli oppimisen tukea ammattikorkeakouluopinnoissa. Taustalla olevassa CC-hankkeessa on pohdittu, miten opetussuunnitelmaa kehittämällä voisi kiinnittymistä lisätä. Tutkimuksessa on noussut esiin osallistavan pedagogiikan käsite. Toisena näkökulmana Ilola otti esiin moniammatillisen yhteistyön ja informaatioverkoston. Taustalla on kokemus ja näkemys perinteisen korkeakouluopiskelijoihin liitetyn itsenäisen pärjäämisen lähtökohdan murtumisesta. Näistä lähtökohdista on saatu aikaan opiskelijoiden hyvinvointiryhmä sekä esteettömyys ja saavutettavuus korkeakoulun agendalle. Lisäksi esiin on noussut eettinen kysymys kansainvälisiin opiskelijoihin liittyen: usein he ovat saapuneet Suomeen vain matkalaukku seuranaan. Heidät on toivottu tervetulleeksi opiskelemaan, mutta muutoin jätetty selviytymään omillaan.

Yrittäjyyden eetosta etsimässä

Annamaija Id-Korhonen esitteli Otetta osaamiseen – yrittäjämäisen toiminnan

mahdollisuuksia Lahden ammattikorkeakoulun sosiaali- ja terveystieteiden osaston sosiaali- ja terveysalalla. Sosiaali- ja terveysala on perinteisesti suuntautunut julkisen sektorin ammatteihin, mutta yrittäjyys on noussut varteenotettavaksi esimerkiksi palvelujärjestelmän muutoksien vuoksi. Yrittäjämäisesti toimiva työntekijä tuo lisäarvoa työnantajalle. Yrittäjämäisessä oppimisessa olennaista on esimerkiksi yhteistoiminnallinen oppiminen, opiskelijan vastuu, opettajan tuki ja toiminnalliset oppimismenetelmät. Tämä on saanut aikaan myös muutosta opettajan työssä kohti valmentajuutta. Toiminnassa on ollut haasteensa, mutta myös yhdessä oppimisen iloa, niin kuin Id-Korhonen kiteytti esitelmänsä päätteeksi: ”Teamwork makes the dream work.”

Tero Turuselta meillä oli lupa odottaa vastausta siihen, mitä yrittäjyydellä tarkoitetaan koulutuksessa. Hän aloitti esityksensä mielenkiintoisella ajatuksen siirroilla: hänellä itsellään kun on pitkä yrittäjäkokemus, niin on vaikea ymmärtää, miksi yrittäjyyttä pidetään niin kummallisena asiana. Sitä kummastellaan, mystifoidaan ja glorifoidaan. Turunen peilasi omaa esitystään koko tutkimuspäivien ”arvot muutoksessa” -teemaan ja totesi, että nyky-yhteiskunnassa keinot saada elanto on muuttunut – tuemmeiko sitä vai vastustammeko, siitä yrittäjyysajattelussa on myös kyse. Arvomuutoksen taustalla on myös yhteiskunnan muutostrendi: talous on muuttunut massoja työllistävästä pienyritys-toimintaan, talouden kone on siis alkanut ”hyytää”. Turunen heitti pohdittavaksi, mitkä arvot ovat muuttuneet. Yrittäjyyttä voi määritellä ainakin kolmesta näkökulmasta: yrittäjyys on rahakeskeistä, taloudellista; yrittäjyys tarkoittaa luovuutta, uuden luomista; yrittäjyys on yritysten perustamista, työllistymistä ja

työllistämistä. Kuitenkin liian usein yrittäjyys käsitteenä nielaistaan kyselemättä: ”kyllähän me kaikki tiedämme, mitä yrittäjyys on ja miten ja mihin se vaikuttaa”. Tästä Turunen käytti nimitystä ”henkinen löysyys”.

Anne Virtanen tarkasteli työssäoppimisen ohjauskäytänteitä sosiaali- ja terveysalalla sekä tekniikan ja liikenteen alalla. Taustalla tutkimuksessa on koulutuspoliittinen tosiasia, että enenevässä määrin ammatin oppiminen tapahtuu työpaikoilla. Kiteytyksenä tutkimuksesta voi todeta esimerkiksi, että tekniikan ja liikenteen alalla opettajilla oli suuri vastuu ja valvonta työssäoppimisesta ja myös siitä, ettei opiskelijalla

Enenevässä määrin ammatin oppiminen tapahtuu työpaikoilla.

teetettäisi yksipuoleisia töitä. Sosiaali- ja terveysalalla suorastaan kilpailtiin pääsystä työpaikkaohjaajaksi ja kilpailtiin myös opiskelijoiden ohjaamisesta. Tekniikan ja liikenteen alalla opiskelijan asema oli työssäoppimisessa olla oppipoika, jonka pitää olla menestyäkseen aloitteellinen ja rohkea, kun taas sosiaali- ja terveysalalla opiskelijalle annettiin lupa olla nuori ja epävarma ja tätä alaa leimasi kauniisti puhumisen kulttuuri. Tutkimuksen tulos siis on, että vaikka opetussuunnitelmatasolla työssäoppimi-

sestä on yhtenäinen malli, niin ohjauskäytänteet ja toimintatavat vaihtelevat.

Koulutuksen arvovalinnat ja haasteet

Susanna Vanhamäki Lahden ammattikorkeakoulun Innovaatiokeskuksesta kertoi työelämälähtöisestä oppimisesta EcoMill-ympäristötehokkuustyöpajassa. Siinä tavoitteena on työelämän kanssa tehtävä yhteistyö, ympäristötehokkuus, opetusteknologiset menetelmät ja projektin oppimistaidot. Se on työelämälähtöistä oppimista käytännössä ja osana perusopetusta, jossa tärkeänä on tietojen ja taitojen lisäksi asenteet ja projektioppiminen.

Eija Laitisen (Hämeen ammattikorkeakoulu) aiheena oli ammattikorkeakoulun opettajien kulttuurienvälinen kompetenssi. Tavoitteena on lisätä tietoa, jota voidaan käyttää koulutuksen kehittämiseen ja kansainvälistymisen ohjaamiseen. Laitinen korosti, että kulttuurienvälisyyttä voi oppia ja opettaa. Kokemus on tarpeen, mutta kulttuurienvälisyys ei synny pelkästä kokemuksesta, vaan siinä tarvitaan myös itsereflektiota.

Tutkimus- ja kehittämistoiminnan eettiset kysymykset

Laurean ammattikorkeakoulun **Teija-Kaisa Aholaakko** kertoi koordinoimastaan LbD (Learning by Doing) -hankkeesta. Siinä tärkeitä ovat Laurean eettisen näkökulman keskeiset periaatteet: autonomia, kunnioittaminen, harmin tekemisen välttäminen, hyvän tekeminen, uskollisuus ja reiluus. Opiskelijat tekevät työelämälähtöisesti oppimäytteitä eri menetelmillä ja lopputuloksena on suosituksia hoitotyön toimintaan.

Eero Leinonen Lahden ammattikorkeakoulun oppilaskunnasta puhui eettisistä kysymyksistä opinnäytetyön tekemisessä liiketaloutta opiskelevan opiskelijan näkökulmasta. Hän kertoi kahdenlaisesta opiskelijasta, joista toinen tekee opinnäytetyönsä ”viimeisenä lukkona” ja menee sieltä, mistä aita on matalin. Toinen opiskelija näkee opinnäytetyön ”kultaisten avaimena” työelämään ja haluaa panostaa siihen paljon. Kokemattomalle opiskelijalle opinnäytetyössä on paljon eettisiä kysymyksiä, joihin opiskelija tarvitsee ohjausta. Se lähtee jo sopimuksen tekemisestä ja tekijänoikeusasioista. Myös lähteiden merkitseminen opinnäytetyössä on usein hankalaa.

Erja Moore Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulusta oli tehnyt tutkimusta Theseuksessa julkaistuista opinnäytetöistä ja erityisesti lähdeviittausten noudattamisesta. Paljon on hyviä töitä, joissa on viimeistellyt lähdeviittaukset, mutta paljon on myös pahoja puutteita. Ongelmana on, että kaikissa kouluissa ei ole opinnäytetöiden kielentarkastusta eivätkä ohjaavat opettajatkaan aina lue töitä kielen kannalta ja vaadi töiden viimeistelyä.

Opiskelijoiden arvomaailma

Heidi Kassara Tampereen ammattikorkeakoulusta kertoi tutkimuksestaan ”ilon pedagogiikkaa ammatilliseen opiskeluun”. Tarkoituksena on kehittää teoria ilosta ammatillisessa opiskelussa. Tutkimuksessa ammattiin opiskelevat opiskelijat ovat kuvanneet, että ilo on hyvää oloa, onnellisuutta ja riemua. Yksi tärkeimmistä iloa tuovista tekijöistä on yhteenkuuluvuuden tunne. Myös monet opiskeluun ja oppimiseen liittyvät tekijät tuovat iloa. Iloa sammuttavat

ongelmat ryhmässä ja vaikeudet opiskelussa. Ilolla ammatillisessa opiskelussa on merkitystä, iloa tuovat asiat jättävät jäljen ja iloa tuovat kokemukset ovat voimavara ja kasvattavat opiskelijaa ihmisenä ja ammattiin.

Hämeen ammatillisesta opettajakorkeakoulusta **Leena Nikander** ja **Riitta Metsänen** alustivat aiheesta ”Kenen ja mitä arvoja toteutamme monikulttuurisissa ryhmissä”. Tärkeää on selvittää, mitä tarkoitamme kulttuurilla, millainen on oma kulttuurimme ja millaisia arvoja olemme sisäistäneet lapsuudesta lähtien. Koulutuksessa, myös opettajakoulutuksessa on tarkasteltava, millaista taustoista ja kulttuureista opiskelijat tulevat, huomioitava taustat ja millaisia arvoja opetetaan. Myös menetelmällisiä ratkaisuja tulee miettiä. Realistinen aikuispedagogiikka tarkoittaa opettajan realistista suhtautumista ja toimintaa monikulttuurista ryhmää opettaessa.

*Iloa tuovat
asiat
jättävät
jäljen.*

Kimmo Mäki HAAGA-Helian ammatillisesta opettajakorkeakoulusta ja Savonia ammattikorkeakoulun **Veli-Matti Taskila** puhuivat AMKPEDA

-verstaasta. Verstaas on toiminnallinen verstaas, jossa opiskelijat voivat opiskella erilaisilla suoritus- ja arviointitavoilla. Siinä hyödynnetään aitoja omia kokemuksia työelämästä. Yhtenä lähtökohtana on osaamisperustaisuus, jossa tavoitteena on tunnistaa osaaminen ja jossa opiskelija nähdään oman osaamisensa asiantuntijana. Välineet tukevat oppimista. Verstaalla on myös etsitty ammatikorkeakoulupedagogiikan tunnuspiirteitä ja sudenkuoppia.

Vuorovaikutus ja valta muutoksessa 1

Jyväskylän ammattikorkeakoulusta **Helena Anttila** ja **Kirsti Vänskä** kertoivat vallasta terveystieteiden ohjauksen näytännöllä. Tutkimus kohdistui terveystieteiden ohjaajien käsityksiin ohjausosaamisesta. Esittäjät kertoivat harjoittelun ohjauksen tilanteiden elementeistä, joihin sisältyi ohjauksen mahdollistavia ja estäviä tekijöitä. Erityistä tuloksissa oli se, mistä ei puhuttu: vallasta, vaikka se on aina läsnä. Ohjaustilanne ei ole koskaan tasavertainen, vaikka ohjaajat usein niin kokevat. Dialogisuuden ohjaajat kokivat ”samalla puolella olemisena”. Kieli on kulttuurisidonnainen vallan väline.

Satakunnan ammattikorkeakoulusta **Sanna-Mari Renfors** ja **Vappu Salo** puhuivat aiheesta ”opiskelijan omat asiakaskokemukset palveluosaamisen opetuksen oppimistilanteina”. Matkailu- ja ravitsemusalan palveluosaamisen opiskelussa käytettiin Mystery Shopping -menetelmää, jossa opiskelijat menivät aitoihin asiakastilanteisiin, esimerkiksi syömään ravintolaan. Opiskelijat havaitsivat tilanteita ja raportoivat niistä. Lisäksi käytettiin narratiivista kirjoittamista ja haastatteluja. Haastateltavina

olivat asiakkaat, asiakaspalvelijat ja esimiehet. Tähän mennessä on hankkeesta saatu paljon hyviä kokemuksia ja tarkoituksena on saada opetussuunnitelmaan opintopisteet tällaista opiskelua varten. Opiskelijat ilmaisivat kokemuksenaan, että se oli ”silmät aukaiseva tehtävä”.

Syrjäytymisen ehkäiseminen ja hyvinvoinnin edistäminen

Jouni Tuomi esitteli opiskelijoiden hyvinvointiin liittyvää tutkimusta, jolla haluttiin saada selville miten *opiskelun hallinta, vaatavuus* ja opiskelijan saama *sosiaalinen tuki* vaikuttavat koettuun opiskeluhuvinvointiin. Tutkimustuloksena opiskelijoiden kokemukset jaoteltiin neljään ryhmään: leppoisa, aktiivinen, passiivinen ja kuormittava. Tuloksissa tarkasteltiin erityisesti niitä, jotka kokivat opiskelun kuormittavaksi. Heidän kokemuksiaan kuvaa huono opiskelun hallinta ja suurena koettu opiskelun vaatavuus yhdistettynä heikkoon sosiaaliseen tukeen. Opiskelijoiden saamat arvot sanat kuvaavat tutkimuksen mukaan suoraan opiskelijan kokemaa hyvinvointia opiskeluaikana. Tutkimustulosten perusteella opiskeluhuvinvointiin tulisi kiinnittää erityistä huomiota.

Petri Vanninen esitteli yllättäviäkin tutkimustuloksia, joiden mukaan noin kolmasosalla aikuisväestöstä olisi vaikeuksia selviytyä lukemisesta. Suurin osa näistä lukemishäiriöistä on miehiä. Vannisen esittelemä teoria aivojen tasapainomallin mukaisesti kuntoutumismallista liittyy eri lukemishäiriöiden luokitteluun. Teorian kautta on myös luotu uudenlaisia harjoitusmateriaaleja. Uudentyyppiseen harjoittelumateriaaliin perustuva kuntoutusmenetelmä on todettu tehok-

kaammaksi kuin aikaisempi luokittelemattomaan lukemishäiriöön perustuva materiaali.

Laatu maksaa aina, mutta vieläkin enemmän maksaa laadun puute.

Antero Stenlund nosti puheenvurossaan esille opiskelun laatuun vaikuttavia tekijöitä ja perusteli vaikuttavasti uusia koulutuksen laatuun mukaan otettavia imperatiiveja. Näitä ovat hänen mukaansa vaikuttavuuden ja pedagogiset imperatiivit. Näiden uusien imperatiivien mukaanottoa hän perusteli sillä, että tarkasteltaessa laatua tulisi ottaa enemmän huomioon myös opiskelijoiden keskeytyksistä johtuvat menetetetyt tuotot. Pedagogisen laadun tulisi olla sellaista, joka vaikuttaa oppimismielekkyyden kautta opiskelijoiden valmistelemisprosenttiin. Vaikka koulutuksen kustannuksia tarkastellaan jatkuvasti, tulisi päättäjien ottaa huomioon erityisesti se, että laatu maksaa aina, mutta vieläkin enemmän maksaa laadun puute.

Vuorovaikutus ja valta muutoksessa 2

Eila Minkkinen pohti esityksessään vuorovaikutuksen merkitystä työn suo-

rittamisen kannalta pk-yritysten työyhteisöviestinnän kontekstissa. Tulosten mukaan suomen kielen taidolla on merkitystä otettaessa kansainvälisiä työntehtäviä harjoitteluun. Kielitaidon hyötyä perustellaan sillä, että työn tekemiseen liittyy niin tiedon vaihdantaa kuin työtehtäviin liittyvää viestintää. Myös epäviralliset työympyröissä käytävät keskustelut on koettu tärkeiksi työilmapiiiriä rakentaviksi tekijöiksi. Henkilöstön kuppikuntautumisen estyy parhaiten, jos työympäristössä puhutaan suomea. Vaikka englannin kieli olisikin kaikille tuttu, on sen käytön virallisena työkielellä koettu kuitenkin rajoittavan vuorovaikutuksen laatua ja sitä kautta vähentävän integroitumista organisaatioon.

Eija Mattila kertoi Luotsi-hankkeesta, jossa mielenterveystyö tuodaan kaiken kansan ulottuville arjen keskelle. Luotsin tarkoitus on helpottaa arjen sujumista ja edistää yleistä terveyttä ja hyvinvointia. Luotsin palvelupiste on toiminut määräaikaaisesti eräässä kauppakeskuksessa. Luotsi-hanke on tutkinut sitä, mihin ihmiset hakevat ohjausta ja neuvontaa ja millaisena he näkevät ohjaustilanteet. Tutkimustulosten perusteella voidaan todeta ohjauksen olevan tärkeää ja sen on koettu saavuttavan helposti kauppakeskuksessa asioivat ohikulkijat. Luotsi-hanke on osoittautunut myös terveydenalan opiskelijoille ihmisten kohtaamiseen sopivaksi harjoittelu paikaksi. Palvelu on osoittautunut erittäin käyttökelpoiseksi ja ideaa kannattaisi kopioida laajemmallekin.

Vuokko Kohtamäki on selvittänyt tutkimuksessaan sisäisen johtajuuden luonteen merkitystä koulutusorganisaatioissa. Hän on vertaillut *transaktionaalisen johtajuuden* (ylhäältä alaspäin suun-

tautunut johtajuus) ja *transformationaali-*
sen johtajuuden (ihmisorientoitunut ja
huolenpitoon perustuva johtajuus) ko-
ettuja eroja eri organisaatiotasoilla. Koh-
tamäki pohti puheenvuorossaan sitä,
voisiko sosiaalinen media edesauttaa
ylintä johtoa ”laskeutumaan” keskuste-
luissaan tasolle, joka koetaan olevan lä-

hempänä arkipäivää. Hän otti myös roh-
keasti esille sen, että pedagogisen päte-
vyyden puute voi heikentää ymmärryk-
sen rakentamista. Myös johtajakoulutus
voisi edesauttaa transformationaalista
johtajuutta.

